

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc. — Manuscripte nu se
returnează.
INSERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, Heinrich
Schulek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks
Nachfolger; Anton Oppelk, J.
Dumneberg, în Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein Bernat; în
București: Agence Havas, Suc-
cursale de Roumanie; în Ham-
burg: Karoly & Liebmann.
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o colônă 6 cr. și
30 cr. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
serie 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LVII.

„Gazeta” iese în săptămânile.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etajul I.
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a.
sau 15 bani. Atârșii abonam-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 125.

Brașov, Marți-Mercuri, 8 (20) Iunie

1894.

Maghiarii și politica externă a monarchiei.

Într-un articol intitulat „Kál-
noky și Wekerle”, diarul „Politik” din
Praga se ocupă cu intrigele, ce se
țesut din partea maghiară în contra
ministrului de externe, conte Kálnoky.
Acastă fôia, deși opozițională și in-
dependentă, primesce adese-ori in-
formațiuni foarte bune din cercurile
conducătoare și de aceea este de in-
teres pentru noi a cunoaște părerile
ei cu privire la asaltul, ce ar ave
de gându Wekerle cu ai săi să-l
facă asupra pozițiunii actualului mi-
nistru de externe.

Este o idee fixă a clicei dom-
nitore maghiare — dice numita fôia
— că ministrul de externe a fost
acela, care a purtat în Viena lupta
în contra căsătoriei civile, și este de-
cisă a-și răsbuna față cu el. Ea
sperăză adecă, că eșindu Wekerle
victorios din lupta întreprinsă pen-
tru căsătoria civilă, Maghiarilor le
va succede de-a recuceri acelu ter-
ren, ce l-au fostu perdatu prin re-
tragerea contelui Andrassy. Pe cât
timp conduce acestă afacerile es-
terne ale monarchiei, influența ma-
ghiară era în toate decisivă și do-
rințele precum și ideile politice ma-
ghiare, își manifestau efectul lor
continuu în conducerea afacerilor
externe. Din ziua însă, în care An-
drassy s'a retrasu, n'a mai dominat
politica maghiară în acea măsură
în palatul de externe din Viena.

Adevăratu, că cel mai însem-
natu postu, alu ministrului de es-
terne, a fostu și după aceea ocupat
totu cu unu Unguru, der acesta era
un diplomat cu o poziție mai in-
dependentă, pentru că nu avea an-
gajamente naționale și politice de
partid în nici o parte. Acastă nu
le-a plăcutu Ungurilor din capul

locului, deși Kálnoky în fond făcea
numai politica predecesorului său, și
cultiva cu îngrijire raporturile dintre
Austria și Ungaria. Era numai o
amiciție rece, ce-o întâmpina Kál-
noky dela ei, și și acesta era în pe-
ricolă a-se sdruncina, când politica
orientală a lui luă în timpul din
urmă ore-care direcțiune, ce deșteptă
neîncrederea Maghiarilor. Nu e mi-
rare der, — dice fôia boemă — că
în Pesta s'a născutu idea că victo-
ria, așteptată pe terenul politi-
cei interioare, va fi pedestalul, de
pe care Maghiarii se voru pute avên-
tă erăși la unu asaltu, spre a recâștiga
influența lor de mai înainte în pa-
latul oficiului de externe din Viena,
inaugurându o luptă contra lui Kal-
noky, sub cuvântu, că s'ar amesteca
în atacerile interioare ale Ungariei.
Ei au nisutit totdeauna de-a supune
monarchia scopurilor lor, și în poli-
tica esteriore ei au privit întot-
deauna instrumentul pentru esecu-
tarea misiunii lor naționale-politice
în Europa.

Cu toate că n'are nici o cauză
de a-se interbenta pentru actualul
minstru de externe, și cu toate că
nu vede în politica lui Kálnoky, de-
câtu esecutarea ideilor lui An-
drassy, totuși diarul „Politik” crede,
că ar fi o mare nenorocire pentru
monarchia, decă intrigei maghiare
i-ar succede a pune erăși mâna pe
conducerea afacerilor externe ale
monarchiei. Ar fi, dice, fatalu acesta
în momentul, când este în ajun
de-a fi supusă unor schimbări în-
semnate constelația puterilor și
când în „orientul slav” se arată
semne de crize hotărîtore. Astăzi,
când regatul Italiei e aproape a nu
mai pute figura între puterile aliate,
când mâna'n mâna cu progresul
agoniei în Roma se sevrșese o
apropiere între Berlin și Petersburg,

și când în peninsula balcanică stă-
rile false, ce le-a creatu tractatul
dela Berlinu, directu și indirectu,
stau să se răstorne, ar fi o adevărată
nenorocire, ca conducerea politice
externe a monarchiei să fiă erăși
supusă influenței maghiare.

Maghiarii, dice „Politik”, n'au
fostu nici-odată așa discreditati în-
tre Slavii orientului, ca acuma. Totu
ce e putredu acolo, ce consideră
poporele ca o nenorocire este a-se
reduce la influențele maghiare. Poli-
tica Regelui Milan se razimă în
anumite cercuri de magnați din Un-
garia. Politiei maghiari au fostu
protectorii cei mai zeloși ai lui
Stambulov. În Serbia și în Bulgaria
se îndrăptă contra lor ura poporu-
lui, și acesta se întâmplă încă mai
mult în România, unde ea estenu-
trită de asuprirea conaționalilor ar-
deleni.

În fața acestei situațiuni, încheiă
„Politik”, ar însemna a periclita cele
mai mari interese ale monarchiei,
decă s'ar continua victoria lui We-
kerle în direcțiunea dorită de Ma-
ghiarii.

Fôia boemă dă espresiuie aici pă-
rerii, ce domnesce între Slavi, de aceea
espunerile ei de mai sus au însem-
nătate actuală și de aceea amu aflatu
de bine a-le schița aici pe scurtu.

Erăși căsătoria civilă în camera magnaților.

În ședința de ieri a Camerei magna-
ților s'a hotărît, ca proiectul de lege pri-
vitor la introducerea căsătoriei civile obli-
gătoare să se aducă pentru a doua-ură la
ordinea zilei în ședința de Joia viitoare a
acestei camere.

Lucru de sine înțelesu, că acum din
nou spiritele sunt ținute în mare încor-
dare, așteptându cu curiositate să vadă re-
sultatul ședinței de Joia camerei magna-
ților.

„Wiener Tagblatt” publică intervie-
vul, ce l'a avut în privința acesta co-
respondentul său budapestanu cu unu membru
truntaș alu Camerei magnaților, care-i
dise, că este aproape siguru, că în ședința
de Joia viitoare proiectele de reformă biseri-
cască voru căde din nou.

Prin acesta însă șortea căsătoriei ci-
vile nu va fi încă resolvată, deoarece im-
prejurarea, că Wekerle erăși este ministru-
președinte, er Szilágyi erăși e ministru de
justiție, acesta atâta însemnă, că proiectele
trebuie să devină lege. Este numai o ces-
tiune de timp, adauge corespondentul
fôiei vieneză, până când va dispăre ma-
joritatea de ași.

Fată cu această șoare, „Magyar Hir-
lap” susține „pe base de informațiuni te-
meinice”, că de astă-dată proiectul, „după
toate probabilitățile”, va ave majoritate în
Camera magnaților. Contrarulu s'ar pute
întempla numai atunci, decă sprijinitorii
proiectului nu s'ar presenta la votare, în
timpu ce contrarii lui s'ar presenta cu
toții. Speranța clericalilor însă, că la casu,
decă și de astă-dată ar căde proiectul,
prin acesta s'ar provoca o nouă criză mi-
nisterială: s'a zădărnicitu cu totul, adauge
„Magyar Hirlap”.

Conflictu între Wekerle și Tisza.

Foile opoziționale din Budapesta
aduc șoare, că între ministrul-președinte
Wekerle și generalul partidei liberale,
Coloman Tisza, s'a ivit unu conflictu, care
pote ave urmări ponderose, chiar și cu pri-
vire la votarea proximă din camera mag-
naților.

Causa conflictului se dice, că ar fi
misiunea nenorocită a lui Kluen-Hédervary.
Wekerle adecă susține, că banul Croației
a luat asupra-și constituirea cabinetului
numai după ce mai înainte de mergerea la
Viena conferise în Budapesta multu timp
cu căpeteniile partidei liberale, fără să stea
însă de vorbă cu vr'unu ministru. Acastă e
supărarea lui Wekerle, pre când Tisza are

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

GALANTERIA.

Unu interesant capitolu între multele
minciuni convenționale ale societății!

Galanteria față de dame! Acestă e
un articolu totu atât de severu pentru
tonulu cel bun în viață: ca să nu duc
cuțitul la gură, să se nu sfărție unu pui
cu degetele. Ténérulu bine crescutu este
așa-deră galant. Elu se plecă cu comple-
santă, când unei dame îi cade batista; elu
pôrta evantaliulu, binoculu, deschide ușa
trăsorei, ascultă cu unu zimbetu încântă-
tor, când o damă spune câte verd și us-
cate; chiar și contra-dicerea o îmbracă în
haina lingșirei. Dama, care e încredințată
scutului său, pote fi sigură, că lângă dânsulu
pote merge „fără primejdiă” pe stradele
capitalei. Acestă se numesce „cavale-
rismu.”

„Cavalerii” moderni voiesc prin această
a arăta în modu simbolicu, că și astăzi
încă sunt gata a sevrși pentru damele

loru aceleași fapte eroice, ca și cavalerii
curtesani din evulu mediu. Durere însă,
că nu mai sunt bălauri de ucis și nici
domnișore, pe cari să le scape din temni-
țele castelurilor; astăzi și în pădurile cele
mai întunecoșe e fă-care asigurat în con-
tra cavalerilor răpitori, prin urmare cava-
lerismulu său și-lu pote manifesta numai
prin servirea cu bêtui recreătoare și prin
apărarea vitéză a „protegiatei” sale pe
stradele mari ale capitalei.

Decă a-și fi o femeia mi-ar insufla
antipatiă acestu rol de „protectoru” ne-
folositor și necerutu.

La ce această tutelă vecinică, la ce
această dejosire la rolul unei jucării?

La ce această vecinică accentuare a
sexului slabu, avisat la ocrotire? Femeile
sunt celalaltu sexu, de ce însă cel mai
slabu? Ore sexulu lor nu le impune, în
urma firei lor, dureri mai mari, ca sexu-
lui celui tare? Ore milioane de femei, cari
trăiesc în sărăciă și miseriă, lipsite de bi-
nefacerile galanteriei delicate, lipsite de fa-
vorulu scutului cavaleresc nu duc o luptă

mai aspră și mai crâncenă pentru esistență,
ca sexulu cel tare?

Curtoasia, purtarea plină de conside-
rațiune în viața socială, este și afară de
aceea o regulă de bon-ton. La acesta s'ar
ajunge și fără-joculu ridiculu al galante-
riei, care este practicată cu mai multu
simț propriu, decâtu minte.

O femeia americană ar privi de o
vătămă burlescă, când unu bărbatu i-ar
oferi protecțiunea sa cavalerescă. Și nu e
ore ciudat a face pe cineva să credă, că
o femeia nu pote merge pe stradă nejnignită?
Unde e deci „cavalerismulu”, decă o femeia
numai sub protecțiunea „cavalerescă” e
sigură față de ceilalți „cavaleri”?

Vina acestor burlesce scenarii cava-
lesci, moștenite din timpurile vechi și ese-
cutate cu succesu atât de mare în salo-
nele noastre, o pôrtă în cea mai mare parte
damele, cărora le plac aceste salturi co-
pilăresci fără ca să vadă că prin această su-
feră mândria și amorulu lor propriu.

Și decă vomu privi mai de-aprope
această galanteria, vom vedă, că ea este o

buruiănă, care se desvôltă numai în salo-
ne, învelită în fracuri și mănuși de glacă.

Da, decă ar fi vorba de cavalermu
în adevăratul sensu alu cuvântului, atunci
ar pute să i se cânte cântece de laudă.
Der rivalisarea șubredă pentru unu zimbetu
al unei dame, distinsă prin frumșetă, tine-
rețe și talentu, este o plăcere proprie: unde
este însă aici cavalermu? Ori dora în
instinctulu bărbatului pentru a posedă fe-
meia dorită? Său în impulsulu de a plăce
unei dame plină de influență, lingșind
amorul ei propriu prin minciuni conven-
ționale: o tactică, pe care puține dame o
potu întâmpina prin o critică trezviă? Ori
dora în aceea zace cavalermu, că băr-
bații lingșesc propria lor vanitate, prin
aceea, că se prefacă a fi favoriții declarați
iresistibili ai lor?

Decă ar fi cavalermu acela, pe care
il numescu astfel, atunci elu ar trebui
să se manifeste pentru fă-care femeia, fără
deosebire de însușirile ei personale, de po-
zițiunea ei socială și de vârsta ei. Aceia,
care are lipsă de protecțiune să și fiă si-
gură de această.

și mai multe motive de-a fi neindestulit cu Wekerle.

Mai întâi nu-i vine la socotă rezolvarea crizei, de-orece Wekerle a lăsat să cadă chiar miniștrii protestanți (afară de Szilágyi) și în locul lui *Ludovic Tisza* și alți lui *Andrei Bethlen* și-a ales magnați catolici, apoi în privința portofoliului de agricultură până acum încă s'a consultat numai cu magnați catolici. Mai departe *Tisza* e necăjit, că *Wekerle* nu se arată față cu el așa de mulțumitor, cum ar fi așteptat' o el, și împrejurării acesteia i-se poate atribui și neluarea în combinațiune a lui *Ștefan Tisza*, care încă era candidat pentru un portofoliu.

Conflictul deja își are urmările, căci ruda lui *Coloman Tisza*, baronul *Radvanszky*, care cu ocaziunea primei votări din camera magnaților adusese cu sine pe cei mai mulți din magnații guvernamentali, acumă declară, că din cauză de bolă nu mai poate face asemenea servicii. Ba mai mult, când cu ocaziunea pertractării compromisului îl rugă guvernul, să câștige pentru el vre-o cinci dintre magnați, br. *Radvanszky* respinse simplamente această cerere.

Aderenții guvernului în urma acesta sunt foarte deprimați. *Wekerle* face toți pașii, ca să impace pe *Tisza*. Astfel lui *Ludovic Tisza* i-a oferit postul înalt de custode al coronei, der acesta n'a voit să-l primască.

Între astfel de împrejurări, și după ce pertractările asupra compromisului au rămas fără de rezultat, guvernul privește cu puțină speranță în viitor, la a doua votare în camera magnaților, și cu greu, se crede, va câștiga lupta.

Pentru pensionarea profesorilor confesionali.

În ședința dela 16 Iunie a dietei ungurești a fost cu unanimitate primit proiectul de lege privitor la întemeierea unui fond pentru pensionarea profesorilor și învățătorilor dela școlile medii confesionale.

Scim, că acest proiect de lege este o rămășiță a lui *Csáky*. În sensul lui, statul va contribui la acest fond cu 60,000 fl la an, er restul se va acoperi prin contribuiri impuse profesorilor, susținerilor școlilor și chiar și școlărilor.

Noul ministru de culte, br. *Lorand Eötvös*, motivă aducerea acestui proiect de lege prin aceea, că „este un postulat al dreptății, ca statul să subvenționeze acele confesiuni, societăți sau comune, cari îi facă lui servicii prin susținerea de școli“. Al doilea motiv adus de ministrul este, ca: „să se stabilească ore-care paritate între școlile de stat și între acelea, cari nu sunt de stat, așa, ca să se facă posibilă trecerea dela o școlă la alta și profesorul dela o școlă să fi în situațiune

totu atătu de bună, ca și cel dela altă școlă“.

În fine ministrul recunoscu, că subvențiunea acordată din partea statului este prea mică, der declară, că se va îngriji în viitor pentru a se da din partea statului o mai mare subvențiune acestui fond.

„*Hazánk*“ se declară nemulțumit cu acest proiect mai ales din cauză, că ajutorul din partea statului e prea mic, er contribuția asupra școlărilor o află chiar scandalosă. Folia ungerescă crede, că școlile confesionale, cari au un fond de pensune propriu al lor, fiă acel fond măcar cevași mai de Dómne-ajută, nu vor primi ajutorul noului fond de pensune, mai întâi pentru-că noua lege nu are un caracter imperativ și a doua, pentru-că nu vor voi să dea în mâna guvernului fondul, ce-l au deja, și pe lângă aceea să se mai oblige și la alte contribuiri. În fine confesiunile se vor feri, pe câtu numai se poate, de-a renunța în favoarea statului la dreptul de autonomie, ce-l au mai au cel puțin în ce privește administrarea fondurilor de pensune ale profesorilor lor.

Voci despre starea din Ungaria.

Folia slovacă „*Narodnie Noviny*“ vorbindu despre starea internă a Ungariei dice între altele: „Dacă d-nii *Wekerle* și *Szilágyi* vor rămâne pe lângă reformele lor bisericesci politice, atunci nu se va pute evita o criză parlamentară, o criză de stat, față cu care criza ministerială resolută va apăre de foarte neînsemnată. Cum și pe ce cale va izbucni această criză, o vom vedé în curând.“

Asemenea se ocupă cu starea din regatul marian și diarul „*Moskovskija Vedomosti*“, și ajunge la concluziunea, că în Ungaria nu va fi mai bine, până când nu va înceta asuprirea Slavilor de către Maghiari.

„*Politik*“ din Praga, dela 17 l. c. dice următoarele: „Nu începe încă, că lupta pentru căsătoria civilă, odată finită în înțeleșul diatelor camerei deputaților, își va avé ca consecință o răfuială între contele *Kálnoky* și d-lu *Wekerle*. Este o idee fixă a clicei dominante maghiare, că în Viena a fost ministrul de externe acela, care a început lupta în contra căsătoriei civile, și ea e hotărâtă să-și răsbune“.

Atentat în contra lui Crispi.

Din Roma se telegrafiază cu data de 16 Iunie:

Pe când ministru-președinte voia să mergă cu trăsura spre camera deputaților, un tineru sloboși asupra lui un revolver *Crispi* rămase neatins și-și continuă drumul spre palatul camerei. Atentato-

rul a fost arestat. După prima împușcătură, acesta mai sloboși câteva focuri, der fără rezultat.

Atentatorul se numește *Lega* și s'a născut în Lugo, în provincia Romagna. El face parte din mai multe societăți anarchiste.

El dice, că a venit anume la Roma, ca să omore pe *Crispi*. A mărturisit, că este anarchist și regretă, că planul nu i-a isbit.

Atentatul a produs în totu orașul mare emoțiune. Regele *Umberto* a trimis un adjutant al său la *Crispi*, pentru ca să-și exprime părerea sa de rău din incidentul atentatului și felicitările sale, că a scăpat nevătămat. O deputațiune a senatului și a municipalității dete expresiune acelorași sentimente.

Când atentatorul fu arestat, mulțimea voia să-l ucidă. *Crispi* a fost salutat cu căldură de către mulțime.

Când ministrul-președinte ajunsese la camera și istorisi presiului cele întemplate, deputații îl impresurară, făcându-i ovațiuni.

Președintele deschise ședința, condamnându, în numele camerei, atentatul și dede expresiune dorinței, ca *Crispi* să trădească mult pentru binele patriei. *Crispi* mulțami adencu mișcat, dicend între altele, că nici amenințările, nici insultele nu îl vor abate dela împlinirea datorințelor sale.

Atentatorul *Lega* se purta foarte provocător la poliția. El dice, că a voit să ucidă pe *Crispi*, ca să răsbune condamnarea lui *De Felice* și din cauza proclamării stării de asediu în Sicilia. Dacă nu i-a succés să ucidă pe *Crispi*, acesta totu va muri de mâna altora, deorece el are țovarăș. El și-a încheiat socotela cu viața și dorește să mără.

Regele și prințul de coronă, au făcut o vizită lui *Crispi*.

Crispi a mai primit felicitări din Paris, Londra, Madrid, Viena și Berlin. Cancelarul *Caprivi* i-a trimis o telegramă călduroasă, asemenea și principele *Bismark* și lordul *Rosebery*.

SCRIRILE PILEI.

— 7 (19) Iunie

Procesul Memorandului la Curiă.
Din Clușiu ni-se scrie, că er, în 18 Iunie n., tribunalul de acolo a înaintat la Curiă actele privitoare la procesul Memorandului. Procesul verbal al pertractării conține 600 de cole scrise și, după cum constată foile ungurești, e cel mai însemnat act, din câte s'au adus până acum în afaceri de pressă. Se dice, că la Curiă actele vor fi fără întârziare studiate din partea judelei *Székely*, ca raportor, așa că în timp de patru săptămâni cesiunea va pute fi resolută și din partea Curiei.

— 0 —

Petrecerea Domnișoarelor române
de aici, ce era să se țină a doua și de Rosalii în sala otelului Central „Nr. 14“, a fost amânată, deși tote erau pregătite și reușita cea mai bună a seratei era asigurată. Firesee, că domnișoarele noastre arangiându petrecerea, nu s'a putut ca să nu invite în primul rând pe studenții români universitari de pretutindenți. Se și aștepta cu siguranță, că universitarii noștri dela Viena, Pesta, Clușiu, precum și universitarii din România vor urma acestei invitațiuni și vor fi reprezentați la petrecere în număr destul de însemnat. Geniul rău al timpului însă a voit, ca tocmai în ajunul Rosaliilor să fi pornit urmărirea judecătorească contra a vr'o 70 de universitari români din Budapesta și din Clușiu pentru cunoscutul „Apel“ și „Manifest“ al tinerimei. Era pentru toți învederat, că în asemenea triste circumstanțe junimea universitară română nu mai putea fi dispusă a lua parte la petrecere. Astfel domnișoarele noastre, vrându să facă destul dorinței exprimate din partea unor universitari, ce sosiseră mai dinainte la Brașov, precum și sentimentului propriu, au hotărât împreună cu comitetul

arangiator de a amâna petrecerea anunțată pe timp nedeterminat.

— 0 —

Juriul militar de onore din Pesta
a degradat în ședința sa ținută în 16 l. c. pe un sublocotenent de artilerie în rezervă, din cauză, că peste porunca comandantului de corp, a luat parte la înmormântarea lui *Kossuth*. Asemenea a fost degradat din această cauză și un corporal. Se va mai pertracta apoi în zilele viitoare la juriu de onore și cauza altor trei oficeri în rezervă, cari încă au comis delict politice de natura celui amintit mai sus.

— 0 —

Pavelu-Pituk. Precum scim, voincosul *Bela Pituk* a înaintat recursu la primalele în contra sentinței episcopului *Pavelu*. Primalele însă a respins acum recursul cu motivarea, că *Pituk* nu și-a înaintat recursul său la forul competent, care este episcopul *Pavelu* și dela care apoi i-s'ar fi trimis lui spre hotărâre.

— 0 —

Iubileu militar. În săptămâna trecută oficerii regimentului 82 de infanterie din locu au serbat cu mare pompă iubileul de 40 de ani de serviciu al comandantului lor, colonelul *Cordier de Lowenhaupt*. I s'au făcut sera ună conductă de torțe înaintea locuinței sale, er pe „Dealul Furcilor“ s'a dat focuri de artificii. În 14 Iunie n. c. colonelul *Cordier* a fost decorat solemn înaintea frontului regimentului, înșirat pe locul de exercițiu, cu insigniile de serviciu cl. II pentru oficeri, în prezența generalului de brigadă cav. de *Kerczek*. În 15 Iunie s'a dat un prânz festiv în sala splendidă decorată a casinei oficerilor. La acesta au luat parte oficerii regimentului, precum și toți comandantii și oficerii de stat major ai trupelor garnisonate aici. Iubilantului i-s'a dat o adresă pompoasă, iscalită de tot oficerii. Primul toast l'a ridicat colonelul *Cordier* pentru Majestatea Sa, colonelul *Forstner* pentru jubilar, care mai toastă pentru comandantul de corp *F. M. L. Galgotzi* etc. Din parte-ne adresăm și noi felicitările noastre simpatice jubilar, care prin tactu fin a scit să țină raporturi bune între armată și cetățenii noștri.

— 0 —

Cursuri suplimentare de limba maghiară. Ministrul de culte și instrucțiune publică a ordonat și pentru vara anului curent asemenea cursuri. Durata cursului va fi șese săptămâni. În Ardeal se vor ținé în Sepși-St.-Georgiu, Cristurul sécuescu și Deva.

— 0 —

Exposiția în Bucuresci se va ținé dela 26 August până la 12 Novembre a. c. Se va estinde asupra industriei agriculturii și silviculturii. Va fi și un despărțământ internațional. Comisar pentru secțiunea germană și austriacă este *Demetriu C. Rizo*, Calea Victoriei 143, Bucuresci. Programe și cole de înștiințare se pot vedé în biroul camerei comerciale din Brașov.

— 0 —

Senatul universitar din Budapesta a hotărât să nu-și ia rămas bun dela *Csáky*, fost ministru de culte, pentru-că el „de multe ori a arătat o ținută dușmănosă față cu profesorii universitari.“

— 0 —

Românii și în joacă sunt „agitatori.“
Meseriașii români din *Bistrița* au intenționat a aranja în ziua de *Rosalii* în pădurea din preajma orașului o petrecere cu joacă. Pentru acest scop au înaintat o cerere la căpitanatul orașenesc pentru a li-se da incuviințarea trebuinciosă. Căpitanatul însă a resolută această cerere nevinovată în următorul mod: „În urma cererii înaintate de meseriașii români din *Bistrița* pentru arangiarea unei petreceri cu joacă în 17 Iunie a. c. în pădurea *Schieferberg*, sunteți incunoscuți, că această cerere din motiv, că Românii folosesc acum totă ocaziunea pentru ațit și agitațiuni, nu se poate incuviința.“

Der multor cavaleri galanți le este necunoscută această noțiune. Ei cer, ce e drept, satisfacțiune sângeră, dacă față de o damă incredințată protecțiunii lor, să permite vre-o observațiune răutăcioasă, der nici capul nu-i dore, când desonoră o fată din altă clasă a societății, care se dă lor plină de încredere, își calcă jurământele și, nenorocindu-se pe sine, tocmai când ar avé mai multă lipsă de „protecțiunea cavalerescă“, rămână părăsită cu totul și fără nici un ajutor.

Ăstorfel de „cavaleri de stradă“ societatea are-ori le impută lipsă de cavalerism; de multe ori fi află interesanți și ei prin această își câștigă numele de onore al bărbaților galanți!

Milionele de femei însă, pe cari sorțea le-a condamnat la o luptă amară pentru existență — și aceste sunt nouă-zeci de procente din tote femeile — cari și nopte stau plecate pe mașina lor de cusut și pe rama de brodat: Acestea cunosc numai din auzite numele de „cavalierism“, afară de casul, dacă sunt tinere și frumoșe și dacă sunt aplicate, ca pentru o monedă falsă să schimbe unica comoră a

unei femei fără ajutor, onorea lor, în schimbul unei plăceri fugitive.

Până când așa-deră galanteria continuă de a-se manifesta astfel, ea este numai un joc vanitos, o minciună convențională. Sunt ce e drept, bărbați, cari iau în serios acest lucru. Der casul de mai jos l'am observat de curând, e o raritate:

O femeie bătrână trecea odată pe stradă cu o corfă grea. În colțul stradei se opri obosită, fiindcă nu putea să mergă mai departe. Un domn observă acesta; îndată chiamă un hamal și-l însărcină să-i ducă corfa până acasă. Acesta este adevărată galanterie.

O femeie fără ajutor, care, ce e drept, n'avea evantaliu, nici binoclu, ci o corfă grea, este un obiect de protecțiune pentru un bărbat galant și tote femeile, cari își pot purta însele evantaliile, să se simtă mai onorate, ele și sexul lor, prin un astfel de act omagial, decât prin salturile și papușeriile cavalerilor moderni.

(Budp. Igbllt.)

Ucu.

Dr. Krauss. Diarele vieneze aduc în via simplă despre pensionarea președintelui țării Bucovina, br. Krauss. Numai diarele germane-liberale fac mică comentarii. „Neues Wiener Tagblatt“, organ de aproape de ministrul de finanțe Pleher, spune, că baronul Krauss nu s'a conformat „coalitiei“ și că urmașul său Goës se menirea se aduce aci „ordine în senul imperiului“. „Deutsche Zeitung“ scrie: Conte Goës e cunoscut ca funcționar administrativ cu tact și energie, care a știut să câștige în Carintia încrederea membrilor naționalităților. De aceea e motivată speranța, că și în noul său cerc de activitate care, nu-i vorbă, e cu mult mai greu, el va desvolta o activitate rodnică, fără părtinire pentru o singură grupă națională și cu o energică stăruință asupra interesului imperiului întreg.

—o—

Căi ferate ruse. Ministrul de finanțe român anunță, că cu începere de la 5 (27) Iunie 1894 se va procedea la schimbarea acțiunilor și a părților de fondator ale marelui societăți de căi ferate ruse, contra obligațiunii de ale împrumutului rus 4%, emisiunea 6 a din 1894.

—o—

Monopolul alcoolului în Italia. Cu toate că tratativele cu un sindicat anglo-italian au fost bruscate, totuși guvernul italian n'a renunțat la introducerea monopolului și trată acum cu un alt sindicat, format în majoritate de industriașii italieni și în parte de case germane.

—o—

Noul sultan al Marocului. Noul sultan al Marocului a fost recunoscut de autoritățile marocane și de ministrii străini, afară de ministrul italian, care a făcut obiecțiuni. Proclamarea s'a făcut la 12 în Moschee în prezența populației. Mulei a protestat în contra proclamării fratelui său și a plecat la sud cu trupe. Agenția Stefanî din Roma dice, că nu e sigur încă, dacă noul sultan va fi recunoscut și de orașele interioare ale Marocului. Se crede, că ministrul Spaniei va răspunde la proclamare. Ceilalți miniștri vor cere instrucțiuni. Sir Gréy a declarat la Camera Comunelor din Anglia, că mai multe puteri au exprimat intențiunea de a ține corăbiile de război gata de plecare la Maroc, pentru a proteja națiunii în casă de complicațiuni.

—o—

Revoluția în Coreea. După scrierile, ce sosesc din Schanghai, regele din Coreea, Si-Hui, a fost silit să se refugieze în Japonia, deoarece în țara lui a izbucnit revoluția. Causa revoluției este, că regele a ordonat să i-se taie capul ministrului-președinte plăcut Kimokin, avându-l în suspiciune, că e trădător. Apoi a ordonat, ca cadavrul să i-se taie în bucăți și acestea să se trimită singuratecelor semini, ca exemple de teroare.

Cum se respectă la noi dreptul de limbă!

„Kronstädter Zeitung“ din loc, dela 16 Iunie n., publică o interpelare ce se adresează din parte săsescă d-lui jude dela tribunalul reg. de aci, Carol Kovács, și care este de următorul cuprins:

„Este adevărat, că d-ta, domnule jude, într-o pertractare finală judecătorească, ținută la 15 Iunie a. c. sub președinția d-tale, la declararea unui martor, că el nu scie unguerece într'atâta, ca să se potoa exprima bine în această limbă, și că de aceea își potoa face fasiunea numai în limba germană — este adevărat, d-le jude, că d-ta, ca presidentul unui senat judecătoresc, i-ai aruncat în față aceluia martor vorbe necualificabile: „Az mégis disznóság; hogy mint Brassói nem tud magyarul“. (Acesta totuși e o porcă, ca d-ta ca brașoveniu să nu scii unguerece.)

D-le jude, e adevărat și de sigur, că nu o vei pute nega. Te întrebăm însă, crezi că este compatibil cu demnitatea tuă president al senatului judecătoresc a pași în modul acesta? Și crezi mai departe, că prin o astfel de procedere le vei face națiunilor nemaghiare plăcutul idiomul răssei d-tale? În fine: nu crezi, că în urma unei astfel de purtări adânc de vătămătoare, vei fi tras fără întârziere în

cercetare disciplinară și că vei fi pedepsit amăsurat strictetei legii, a căreia apărător ar trebui să fi d-ta?

Sperăm în interesul voaiei justiției unguerece, că așa se va întâmpla.

Mai mulți Sași.

E cu atât mai bătător la ochi cazul despre care se plâng aici mai mulți Sași, cu câtă amintitul jude nu scie decât unguerece. Prin urmare cel ce a fost atacat și ofensat din parte-i în dreptul său de limbă, putea și era în drept, pe baza legii de naționalitate dela 1868, să facă el judeului imputarea, că într'un oraș unde trăiesc peste 10,000 de Sași și totuși atâția Români, el nu pricepe afară de unguerece, nici un cuvânt german sau român. Dér d-lui jude se vede a fi dintre aceia, cari cred, că poporul e pentru ei, nu ei pentru popor. Dér și densul și cei ce l-au făcut jude aici, se vor convinge în curând, că trăiesc într-o completă și primejdiosă rătăcire.

Correspondența „Gaz. Trans.“

De sub codrul Sălaginului, 3 (15) Iunie 1894.

Preoțimea din tractul protopopesco al Băsescoilor — diecesa Gherlei — întrunită în conferință ordinară la Asuagiul de jos, ieri, în 2 (14) Iunie n., la care a luat parte și un însemnat număr de reprezentanți din popor, cum și învățătorii din acest tract, a discutat între altele și cestiunea întregirii salariului învățătoresc la minimumul prescriș de lege.

După ce M. On. D-nu protopopu Alexiu Varna, președintele conferinței, espuse gravitatea cestiunii și marele interes bisericesc-național întru menținerea caracterului confesional al școlilor noastre, provocă adunarea să se declare, ce este de făcut.

Preoțimea, adunată în număr complet, pledă în unanimitate pe lângă întregirea salariului, argumentând fă-care cu motive ponderose serioșitatea lucrului. Reprezentanții din popor însă se pronunță în contra întregirii salariului din cauza multelor greutăți, ce apasă pe umerii poporului, ér învățătorii vorbesc cu mare rezervă, arătând o răceală, fiind vorba a aduce și ei jertfe posibile din partea lor, unde s'ar cere. În cele din urmă însă concludul luat este, că pe lângă toate greutățile, nouă jertfă va trebui să se ceară dela popor, pentru de a face, ca școlile noastre să le putem susține pentru noi.

Totu în această conferință s'a hotărât în principiu împreunarea bibliotecii preoțesci și învățătoresci din tractul acesta, însărcinându-se ambii bibliotecari, ca să lucreze un proiect de regulament pentru administrarea bibliotecii unite, care la proximele adunări va fi de-a se așterne spre desbatere și primire.

Terminându-se și celelalte agende, preoții tractuali se întrunesc la ospitala masă a preotului local Andreiu Centea, învățătorii la învățătorul Georgiu Horotan, ér reprezentanții poporului la curatorele primari Mitru Bobu. Pe totu locul mulțumire deplină. La masa dela casa parochială, cu însuflețire și în unanimitate s'a decis, ca cu toții, în corpore, să se prezente în Băsesco la iubitul și valorosul nostru fruntaș George Popu de Băsesco, spre a-și exprima recunoștința pentru modul, cum a susținut lupta pentru noi pe banca acusatilor din Clușiu.

La orele 6 d. a. un șir frumos de trăsuri, împodobite cu ramuri de stejar, însuflețit cu toții de mândria națională, pleacă dela casa preotului din Asuagiul de jos către Băsesco. Ajungând în Băsesco, înainte casei d-lui Popu de Băsesco, un cor de preoți — *de sanguine et genere Romani*, — salută pe iubitul luptător cu inmul „Deșteptă-te Române“, ér după sfârșitul strofei „Preoți cu crucea 'n frunte“, șeful cortegiului, prin cuvinte isvorite din sincere simțăminte de iubire, dă expresiune recunoștinței pentru osenda și prigonirile, ce le suportă pentru sânta causă a Românilor. Lacrimi de bucurie de ambele părți! Intrăm apoi în casă, cântând

„Deșteptă-te Române“, unde am trecut o oră de dulce suvenire și de unde ne-am interesat apoi cu toții la ale noastre, plin de mulțumire pentru manifestarea acestor sincere simțăminte ale inimelor noastre.

Șoimul sălaginului.

DIN BUCOVINA.

Siret, Iunie 1894.

Intimpinare. De un timp încoco, un ore-care „Călătorescu“ aduce în colonele ven. foi „Gazeta Transilvaniei“ minun de ilegalități din toate părțile stărei preoțimei bucovinene, provocându-se chiar la exemple de persoane anumite. Nu sunt pus și nici nu mă socot de judecător în privința celor espuse în șirul articolelor sub titlul „Din Bucovina“; numai cele susținute din Nr. 73 și 74 privitoare la persoana mea le resping cu totă energia și cu totu disprețul.

Mergi, Călătorescu, în învecinatul oraș Rădăuți și caută în actele parochiale gr. ort. de acolo și, în condica născuților Tom. II, pag. 249 și 250 rubr. 2, vei afla, că părinții legitimi ai parochului actual din Siret au fost Stefan și Ileana Sbiera. „Luată de suflet de mama Balașa“, aste cuvinte sunt, d-le Călătorescu, deplin adevărate, dér murdărite prin pând-tale calumniatōre. Vrei dovadă? poftim: Acea prea venerabilă cucōnă Balașa, născută Botezată vel Brăileanu și căsătorită Larionescu Georgie, a fost fără prunci, și de aceea a luat, pe când încă trăia soțul ei, o copilă orfană de a sa, pe care după mōrtea soțului său (1839) o mărită cu Stefan a lui Aftanasie Sbiera, și din astă căsătorie își are parochul actual din Siret legitima sa origine. Sōrtea maicei sale trebui să o împartă și copilul, căci abia ceva dela 1½ ani, rămase orfană fără de mamă. După cum însă a luat gene-rōsa Balașa Larionescu acea copilă de a sa, astfel făcu aci și cu bietul ei copilăș; deși acu văduvă de 5 ani, îl luă pe micul Constantin de al său, și după cum voese a se exprima Călătorescul, „de suflet“. De ea susținut în școli, are ei de a mulțami stărea, ce o ocupă astăzi ca preot. Locuitorii din Rădăuți o au și astăzi, 17 ani după mōrtea acelei Balașe, în memoria binecuvântată, și Călătorescul se potoe încredința despre adevărul celor espuse la mulți Rădăuțeni mai bătrâni.

Ce se atinge de parochia Siret, învinovățirea lui Călătorescul, că eu aș fi primită această parochia prin piri și lingușiri, e o iscoditură vrednică de o babă bătrână. Până în 1888 am fost paroch în Hliboca, de care parochia am voit să scap din cauza casei parochiale, plină de burete și a limbei rutene, în carea nu eram în stare a lucra amăsurat chiamărei mele.

Escriindu-se în 1887 concursul spre aședarea parochiei Siret, am competat și eu, fără a candida, cu singurul scop, de a arăta ven. Consistoriu dorința mea de a eși din Hliboca. Siguranța, că nu voi căpăta parochia Siret, pe care nu mi-o doriăm nici de cum, era cu atâta mai mare, de-orece la astă parochia competă preotul M. Ciupercovic, un preot foarte vrednic și cu trei ani mai bătrân în serviciu, decât mine, și care la începutu dorea astă parochia. El a și fost primul în propunere. Mai mult nu m'am interesat de acest concurs. Dovada cea mai eclatantă despre acesta este, că în tōmna anului 1887 am sēmēnat în Hliboca mai multe jugere cu grâu și secară, și am făcut peste 20 jugere de arătură de tōmna. Asta nu aș fi făcut, decât aș fi avut speranța să măcar dorința de a veni la Siret. Despre astă pot mărturisii locuitorii din Hliboca și actualul paroch, care a luat dela mine sesia parochială în sēmă.

Întelegând în Februarie 1888, că eu aș fi primit prin ministeriu parochia Siret, am mers îndată la Eminența Sa Mitropolitul Silvestru, cu firma hotărîre de-a abdice la această parochia sub unica condițiune, ca să mi-se acorde dreptul de competare, pe care îl pierdeam pe mai mulți ani înapoindu decretarea. Dér Eminența

Sa, cu dreptul supărat, că guvernul nu a acceptat pe primul din propunere, adecă pe Ciupercovic, nu a voit să mă primescă. După opt zile am mers érăși la Eminența Sa, și vrându nevrendu, i-am spus adevărul curat. Dér fiind nefa-avoritor și aspru primit, nu am mai retras petitul. La președintele Pino însă nu am fost nici când și nici-odată în afacerea ocupărei parochiei Siret, ba până în anul 1888 absolut nici de cum.

Causa, de ce nu a prezentat guvernul pe primul din propunerea ternală, am aud'it'o, fiind acum în Siret, dela căpitanul districtual Iosefovic și chiar și în guvern, și anume: fiind în anul 1887 președintele Pino în Siret, s'a informat dela administratorul parochial gr. ort. de atunci, că numărul Romănilor și Rutenilor gr. ort. din Siret e mai egal. Din asta causă, primind președintele țării Pino propunerea de trei pentru ocuparea parochiei Siret, demandă căpitanului districtual Iosefovic de a se informa, ori de scie păr. Ciupercovic și limba rutenă; în cast negativ se ia aceeași informațiune și despre Sbiera. Părintele Ciupercovic s'a exprimat, după cum mi-a împărtășit mai târziu chiar singur, că a funcționa în limba rutenă nu scie.

Ce se atinge de mine, apoi eu nu am fost personal întrebătu, ci deschidându-se în 15 Decembrie 1887 dreptul de a ține tērgu în Hliboca, în chip festiv de căpitanul districtual Iosefovic, eu ca paroch local vorbiu poporului adunat în limba română, germană și rutenă. Pe baza acēsta raportă căpit. distr. Iosefovic președintelui țării, că parochul Ciupercovic nu scie, după propria mărturisire, limba rutenă, ér despre păr. Sbiera s'a încredințat personal în 15 Decembrie 1887, că scie romănesce, germanesce și ruscesce. Despre toate aceste eu nu am știut mai înainte nimic.

Din astă causă a înaintat președintele țării Pino propunerea de trei la ministeriu, recomandându-mă pe mine pentru astă parochia pe baza sciinței de limbă. Pr. Ciupercovic a știut despre totă astă procedură mai înainte, după cum am aud'it acēsta chiar din gura lui, dér schimbându-și în urmă intențiunea de a veni la Siret, ba voindu chiar a-și retrage petitiunea, și încredințându-se, că eu singur nu mă interesez de nimic, a lăsat cestiă să-și facă drumul său.

Astfel devenii paroch în Siret, ér cele espuse de Călătorescul le resping cu totu disprețul, ca nise aserțiuni rătăcioșe și nedemne de un om drept cugetător.

(Va urma.)

Const. Sbiera,
paroch în Siret.

Literatură.

Musa Română, fōia musicală și literară. Anul II. Apare în Blașiu la 1 (13) a fă-cărei luni și costă pe an 6 fl., pe șese luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr. Pentru România și streinătate: Un an 20 franci, 3 luni 5 franci. Proprietar și Redactor: Iacob Mureșianu. — Nr. 6 dela 1 Iunie v. a apărut cu următorul cuprins: În partea literară: Robert Schumann (urm.); Din Gazetele streine; Noutăți; Diverse; Literatură. — În partea musicală: Măriuca; Dela gura Ampoiiului; Călușierii de pe Secăș; Ciobanul; — toate arangiate de Iacob Mureșianu.

Cu numărul acesta se încheie al doilea pătrar dela reparitiunea „Musei Române“, care se ocupă cu deosebit interes de cultivarea muzicii naționale. Abonamentele sunt a se adresa la redacțiune în Blașiu (Balázsfalva.)

DIVERSE.

Telegramele convenționale. Se scie, că telegramele redactate în limbă convenită trebuie să fi compuse din cuvinte împrumutate dintr'una din limbile următoare: francesă, nemțescă, englesă, spaniolă, holandeză, italiană, portugesă și latină. Se anunță, că biroul internațional din Berna va publica un dicționar cuprindând aproape 200,000 de cuvinte, cari singure vor pute fi întrebunțate în telegramele secrete cu destinațiune europenă.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena.

Din 15 Iunie 1894.

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta ung. de aur, Impr. cail. fer. ung.) and Price/Value.

Cursul pieței Brașov.

Din 16 Iunie 1894.

Table with 2 columns: Item (e.g., Bancnote rom., Argint român.) and Price/Value.

De închiriat. pentru sezonul de vară

se recomandă unu escelentu localu de închiriatu în Branu, constătoru din 2 odai mobilate, 1 bucătăria și curte, în care se află: apă de beutu și bae pentru scaldatu, împreună cu tușu. Lângă casă locu de preumbiare în toate părțile, cea mai sănătoasă climă de munte. Comunicația atătu spre Brașovu, cătu și spre România în cea mai bună stare.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Anunțuri

(insertiuni și reclame)

Suntă a se adresa subscrisei administratiunii. In casul publicării unui anunțu mai mult de odată se face scădementu, care cresce cu cătu publicarea se face mai de multe-ori.

Administrațiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI.”

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

ABONAMENTE

LA

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Prețulu abonamentulu este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with 2 columns: Duration (e.g., Pe trei luni, Pe șese luni) and Price (e.g., 3 fl., 6 fl., 12 fl.).

Pentru România și străinătate:

Table with 2 columns: Duration (e.g., Pe trei luni, Pe șese luni) and Price (e.g., 10 fr., 20 fr., 40 fr.).

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria:

Table with 2 columns: Duration (e.g., Pe anu, Pe șese luni) and Price (e.g., 2 fl., 1 fl., 50 cr.).

Pentru România și străinătate:

Table with 2 columns: Duration (e.g., Pe anu, Pe șese luni) and Price (e.g., 8 franci, 4 franci, 2 franci).

Abonamentele se facu mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Domni, cari se voru abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămuritu și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Maiu 1894.

Budapesta - Predeal

Large table showing train schedules between Budapest and Predeal, including train numbers, departure times, and arrival times.

Budapesta, gara de vest - Rușava - Vercrova

Table showing train schedules between Budapest West Station, Rusava, and Vercrova.

Budapesta - Arad - Teiuș

Table showing train schedules between Budapest, Arad, and Teiuș.

Cucerdea - Oșorhei - Regh.-săs.

Table showing train schedules between Cucerdea, Oșorhei, and Regh. Sas.

Nota: Orele însemnate în stanga stațiunilor sunt a se ceta de susu în josu, cele însemnate îndrepta de josu în susu. Numerii în quadrați cu linii mai negrii însemnăză orele de nôpte.